

Rapport

Datum: 1 februari 2007

Rapportnummer: 2007/018

Klacht

Verzoekster klaagt er over dat ambtenaren van het regionale politiekorps Brabant Zuid-Oost bij de aanhouding van haar minderjarige zoon T. op 6 september 2005 gebruik hebben gemaakt van handboeien.

Beoordeling

Algemeen

Op 6 september 2005 schold T., de minderjarige zoon van verzoekster, vanuit een kermisattractie twee politieambtenaren van het regionale politiekorps Brabant Zuid-Oost uit voor "vuile kut wouten" of woorden van een dergelijke strekking. Hierop hielden de twee politieambtenaren T. aan wegens belediging van een ambtenaar in de rechtmatige uitoefening van zijn bediening, hetgeen strafbaar is gesteld in artikel 266 jo 267 van het Wetboek van Strafrecht (zie Achtergrond, onder 1.). De politieambtenaren deden T. vervolgens de handboeien om en vervoerden hem naar het politiebureau ter voorgeleiding voor een hulpofficier van justitie.

Bij brief van 7 december 2005 bood de officier van justitie T. een taakstraf aan. Bij het goed vervullen van de taakstraf zou de strafzaak tegen T. zijn afgedaan. Verzoekster diende hierop op 8 december 2005 bij het arrondissementsparket te 's-Hertogenbosch een klacht in over de aanhouding en het boeien van haar minderjarige zoon T.

Bij brief van 22 december 2005 herhaalde de officier van justitie nogmaals de inhoud van zijn brief van 7 december 2005 en verwees verzoekster, wat betreft haar klacht over het politieoptreden jegens T., naar de klachtencoördinator van de regiopolitie Brabant Zuid-Oost.

Verzoekster diende vervolgens een klacht in bij het regionale politiekorps Brabant Zuid-Oost. Verzoekster klaagde erover dat haar zoon door de politie was aangehouden en in de boeien was geslagen.

Het hoofd van de afdeling Geldrop-Mierlo-Nuenen reageerde bij brief van 18 januari 2006. Hij achtte de klacht van verzoekster ongegrond. Verzoekster liet vervolgens bij brief 27 januari 2006 weten dat zij het niet eens was met dit oordeel.

De korpsbeheerder van het regionale politiekorps Brabant Zuid-Oost liet hierop in een reactie van 27 februari 2006 weten dat hij de klacht van verzoekster eveneens ongegrond achtte.

Verzoekster wendde zich vervolgens tot de Nationale ombudsman.

I. Bevindingen

1. Verzoekster klaagt erover dat haar minderjarige zoon T., nadat hij was aangehouden, door een betrokken politieambtenaar is geboeid. Volgens verzoekster was er geen noodzaak haar minderjarige zoon te boeien, omdat haar zoon een gering strafbaar feit had gepleegd dat voorkwam uit puberaal gedrag. Daarnaast had T. meteen nadat hij was aangesproken door de politieambtenaren toegegeven dat hij hen had uitgescholden.

2. In zijn reactie op de klacht verwees de korpsbeheerder naar de inhoud van de brief van 18 januari 2006 van het hoofd van de afdeling Geldrop-Mierlo-Nuenen van het regionale politiekorps Brabant Zuid-Oost, de heer H. (verder: het afdelingshoofd). De korpsbeheerder gaf aan dat hij zich volledig kon vinden in het oordeel van het afdelingshoofd en benadrukte dat de aanhouding van T. naar zijn oordeel rechtmatig had plaatsgevonden. Het afdelingshoofd had in zijn brief geconcludeerd dat de klacht van verzoekster niet gegrond was. Na de aanhouding was T. geboeid, hetgeen formeel was toegestaan, aldus het afdelingshoofd. Het afdelingshoofd voegde hieraan toe dat het gedrag van T. geen aanleiding had gegeven om tot het boeien van T. over te gaan. Ten slotte gaf het afdelingshoofd aan dat het boeien van T. waarschijnlijk achterwege was gebleven als T. op een andere locatie dan op het desbetreffende kermisterrein was aangehouden.

De bij de aanhouding betrokken politieambtenaar D. verklaarde dat T. was aangehouden wegens belediging. T. had ten overstaan van een zeer groot publiek op het openbare kermisterrein luid de woorden "vuile kut wouten" en "homo's" geroepen. Volgens de politieambtenaar D. waren de feiten en de dreigende omstandigheden van dien aard dat het boeien van T., mede gelet op de ambtsinstructie, noodzakelijk was.

3. Het regionale politiekorps Brabant Zuid-Oost verschaftte ten behoeve van het onderzoek kopieën van de processen-verbaal van aanhouding en verhoor van T., alsmede kopieën van mutaties uit het dag- en nachtrapport van de politie. Uit deze stukken blijkt dat er door een persoon vanuit een kermisattractie de woorden "vuile kut wouten" en "homo's" naar twee politieambtenaren was geroepen. Nadat de kermisattractie was afgelopen had T. de betreffende politieambtenaren meegedeeld dat hij degene was geweest die deze woorden had geroepen. Hierop hielden de twee politieambtenaren T. aan en brachten zij bij T. de boeien aan. De processen-verbaal en de mutaties vermelden niet wat de aanleiding voor het boeien van T. is geweest.

II. Beoordeling

4. Het boeien van een persoon betekent een inbreuk op het recht op onaantastbaarheid van het menselijk lichaam, welk recht in artikel 11 van de Grondwet is neergelegd. Bij of krachtens de wet kunnen beperkingen op dit grondrecht worden gemaakt. Ten aanzien van personen aan wie rechtens de vrijheid is ontnomen, is in artikel 15, vierde lid, van de

Grondwet meer in het algemeen bepaald dat zij kunnen worden beperkt in de uitoefening van hun grondrechten voor zover deze zich niet met de vrijheidsontneming verdraagt. Ook in artikel 8 van het Europees verdrag voor de rechten van de mens is bepaald dat een inbreuk op ieders recht op respect voor zijn privéleven - waaronder mede wordt verstaan zijn lichamelijke integriteit - moet zijn voorzien bij wet (zie Achtergrond, onder 2. en 3.).

5. In artikel 22 van de Ambtsinstructie is bepaald dat politieambtenaren een persoon die is aangehouden ten behoeve van het vervoer handboeien kunnen aanleggen indien de feiten of omstandigheden dit redelijkerwijs vereisen met het oog op vluchtgevaar, dan wel met het oog op gevaar voor de veiligheid of het leven van de persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, van de betrokken politieambtenaar of van derden. Deze feiten of omstandigheden kunnen slechts gelegen zijn in de persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, of in de aard van het strafbare feit op grond waarvan de vrijheidsbeneming heeft plaatsgevonden (zie Achtergrond, onder 4.). De politieambtenaar moet in een specifiek geval de afweging maken of de aanwezige veiligheidsrisico's het aanbrengen van de boeien naar redelijk inzicht rechtvaardigen. Daarbij valt te denken aan de ernst van het strafbare feit. Ook van belang is of verdachte zich op het moment van aanhouden agressief heeft opgesteld. Het standaard aanleggen van handboeien tijdens het vervoer van een verdachte naar het politiebureau is dus niet in overeenstemming met artikel 22 van de Ambtsinstructie.

6. Het staat niet ter discussie dat T. vanuit een kermisattractie twee politieambtenaren heeft uitgescholden. T. heeft dit immers tegenover de desbetreffende politieambtenaren toegegeven. De verbalisanten konden op grond van de gebruikte bewoordingen T. in redelijkheid aanmerken als verdachte van het beledigen van een ambtenaar in de rechtmatige uitoefening van zijn bediening. Dit is strafbaar gesteld in artikel 266 jo artikel 267 van het Wetboek van Strafrecht. De twee politieambtenaren waren derhalve bevoegd om T. aan te houden. Na de aanhouding is T. door één van de betrokken politieambtenaren geboeid.

Er is in dit geval niet gebleken van feiten en omstandigheden op grond waarvan moest worden gevreesd dat T. na zijn aanhouding zou vluchten. Ook is niet gebleken dat T. zich op een dusdanig onberekenbare wijze heeft gedragen dat de politie op grond daarvan in redelijkheid kon vrezen voor haar eigen veiligheid, die van derden of die van T. Integendeel, het afdelingshoofd H. heeft erkend dat het gedrag van T. geen aanleiding gaf tot het aanleggen van de boeien. Dat er sprake zou zijn geweest van dreigende omstandigheden zoals politieambtenaar D. heeft verklaard is door hem niet nader onderbouwd en vindt geen steun in andere stukken uit het dossier. De Nationale ombudsman acht dit dan ook niet aannemelijk.

Het feit dat de aanhouding van T. plaatsvond op een druk bezochte kermis is naar het oordeel van de Nationale ombudsman geen omstandigheid die het aanleggen van boeien op zichzelf rechtvaardigt.

7. Op grond van het vorenstaande komt de Nationale ombudsman tot de conclusie dat de politieambtenaren niet in redelijkheid konden overgaan tot het boeien van T.

Het genoemde grondrecht op onaantastbaarheid van het menselijk lichaam is dan ook geschonden.

De onderzochte gedraging is niet behoorlijk.

Conclusie

De klacht over de onderzochte gedraging van het regionale politiekorps Brabant Zuid-Oost is gegrond.

Onderzoek

Op 10 maart 2006 ontving de Nationale ombudsman een verzoekschrift van mevrouw H te Eindhoven, met een klacht over een gedraging van het regionale politiekorps Brabant Zuid-Oost.

Naar deze gedraging, die wordt aangemerkt als een gedraging van de beheerder van het regionale politiekorps Brabant Zuid-Oost (de burgemeester van Eindhoven), werd een onderzoek ingesteld.

In het kader van het onderzoek werd de beheerder van het regionale politiekorps Brabant Zuid-Oost verzocht op de klacht te reageren en een afschrift toe te sturen van de stukken die op de klacht betrekking hebben. Tevens werd de beheerder van het regionale politiekorps Brabant Zuid-Oost een aantal specifieke vragen gesteld.

Daarnaast werd de betrokken ambtenaren de gelegenheid geboden om commentaar op de klacht te geven. Eén van hen maakte van deze gelegenheid gebruik.

In verband met zijn verantwoordelijkheid voor het justitieel politieoptreden werd ook de hoofdofficier van justitie te 's-Hertogenbosch over de klacht geïnformeerd en in de gelegenheid gesteld zijn zienswijze kenbaar te maken, voor zover daarvoor naar zijn oordeel reden was. De genoemde hoofdofficier maakte van deze gelegenheid geen gebruik.

Vervolgens werd verzoekster in de gelegenheid gesteld op de verstrekte inlichtingen te reageren. Verzoekster maakte hiervan telefonisch gebruik.

Het resultaat van het onderzoek werd als verslag van bevindingen gestuurd aan betrokkenen.

Noch verzoekster noch de korpsbeheerder gaf binnen de gestelde termijn een reactie.

Informatieoverzicht

De bevindingen van het onderzoek zijn gebaseerd op de volgende informatie:

Het verzoekschrift van 8 maart 2006, met bijlagen.

Reactie van het hoofd van de afdeling Geldrop-Mierlo-Nuenen van het regionale politiekorps Brabant Zuid-Oost van 18 januari 2006

Reactie van de korpsbeheerder van 27 februari 2006.

Standpunt van de korpsbeheerder van 8 mei 2006.

Kopieën van processen-verbaal van aanhouding en verhoor, alsmede van mutaties uit de dag- en nachtrappen van het regionale politiekorps Brabant Zuid-Oost van 17 oktober 2006.

Verklaring van politieambtenaar D. van 5 december 2006.

Bevindingen

Zie onder Beoordeling.

Achtergrond

1. Wetboek van Strafrecht

Artikel 266

"1. Elke opzettelijke belediging die niet het karakter van smaad of smaadschrift draagt, hetzij in het openbaar mondeling of bij geschrift of afbeelding, hetzij iemand, in zijn tegenwoordigheid mondeling of door feitelijkheden, hetzij door een toegezonden of aangeboden geschrift of afbeelding, aangedaan, wordt, als eenvoudige belediging, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie maanden of

geldboete van de tweede categorie."

Artikel 267

"De in de voorgaande artikelen van deze titel bepaalde gevangenisstraffen kunnen met een derde worden verhoogd, indien de belediging wordt aangedaan aan:

1°. het openbaar gezag, een openbaar lichaam of een openbare instelling;

2°. een ambtenaar gedurende of ter zake van de rechtmatige uitoefening van zijn bediening;

3°. het hoofd of een lid van de regering van een bevriende staat."

2. Grondwet

Artikel 11

"Ieder heeft, behoudens bij of krachtens de wet te stellen beperkingen, recht op onaantastbaarheid van zijn lichaam."

Artikel 15, vierde lid

"Hij aan wie rechtmatig zijn vrijheid is ontnomen, kan worden beperkt in de uitoefening van grondrechten voor zover deze zich niet met de vrijheidsontneming verdraagt."

3. Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens

Artikel 8

"1. Een ieder heeft recht op respect voor zijn privé leven, zijn familie- en gezinsleven, zijn woning en zijn correspondentie.

2. Geen inmenging van enig openbaar gezag is toegestaan in de uitoefening van dit recht, dan voor zover bij de wet is voorzien en in een democratische samenleving noodzakelijk is in het belang van de nationale veiligheid, de openbare veiligheid of het economisch welzijn van het land, het voorkomen van wanordelijkheden en strafbare feiten, de bescherming van de gezondheid of de goede zeden of voor de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen."

4. Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke Marechaussee en de buitengewoon opsporingsambtenaar

Artikel 22

"1. De ambtenaar kan een persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, ten behoeve van het vervoer handboeien aanleggen.

2. De maatregel, bedoeld in het eerste lid, kan slechts worden getroffen, indien de feiten of omstandigheden dit redelijkerwijs vereisen met het oog op gevaar voor ontvluchting, dan wel met het oog op gevaar voor de veiligheid of het leven van de persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, van de ambtenaar of van derden.

3. De in het tweede lid bedoelde feiten of omstandigheden kunnen slechts gelegen zijn in:

- a. de persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, of
- b. de aard van het strafbare feit op grond waarvan de vrijheidsbeneming heeft plaatsgevonden, één en ander in samenhang met de wijze waarop en de situatie waarin het vervoer plaatsvindt."

Nota van Toelichting, behorend bij de Ambtsinstructie

Artikel 22-23 (...)

"Handboeien mogen slechts worden aangelegd bij het vervoer van arrestanten. (...)

De omstandigheden die aanleiding kunnen geven tot het omleggen van handboeien kunnen gelegen zijn in: de persoon van de arrestant, de inrichting van de (dienst)auto, de situatie waarin vervoerd wordt en het ontbreken van de mogelijkheden om op andere wijze met minder ingrijpende maatregelen (bv. door plaatsneming van een politieambtenaar naast de arrestant) een veilig transport te waarborgen. Bij omstandigheden die samenhangen met de persoon kan worden gedacht aan zijn gedrag, mogelijk eerdere ervaringen van de politie met deze persoon op grond waarvan moeilijkheden moeten worden gevreesd, dan wel de aard of de ernst van het feit waarvoor deze is aangehouden. (...)"